

МОВНА КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ РОЗВИТКУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Артеменко Т.М., кандидат філологічних наук, доцент

Липко І. П., кандидат філологічних наук, доцент,

завідувач кафедри іноземних мов № 2

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Однією з провідних тенденцій сучасної методики викладання іноземної мови є пошук шляхів навчання ефективного мовленнєвого спілкування, що пов'язано з сучасними євроінтеграційними орієнтирами України і передбачає якісну професійну підготовку юристів, які мають вільно володіти однією або декількома іноземними мовами для того, щоб мати можливість проходити стажування, брати участь у міжнародних конференціях та проектах, тощо. Мова при цьому розглядається як інструмент, який людина використовує у своїй діяльності з

метою комунікації, при цьому комунікація набуває певних нових акцентів. Основною специфічною рисою взаємодії викладача та студента у процесі формування навичок усного іноземного мовлення є те, що у центрі взаємовідносин знаходиться феномен спілкування. Така постановка питання є дуже актуальною у зв'язку з розширенням міжнародних контактів студентів українських закладів вищої освіти. При формуванні навичок усного іноземного мовлення студенти мають досягти певного рівня іншомовної компетентності, що є необхідним для здійснення ефективної комунікації в професійній діяльності.

При комунікативному підході до навчання іноземної мови у центрі уваги знаходиться людина, конкретна мовнаособистість з її комунікативними намірами, які отримують втілення у мовних творах. Основним об'єктом вивчення при цьому є мовне спілкування, мовна комунікативна діяльність, що повинна бути предметом розвитку у процесі навчання іноземної мови.

Перевага комунікативного підходу до навчання іноземної мови полягає у тому, що закономірності організації мови виводяться при аналізі реального функціонування мовних одиниць з урахуванням дії соціальних, психологічних, лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів, завдань та досвіду комунікантів. Такий ефективний метод навчання має забезпечити формування та розвиток комунікативної професійно-орієнтованої іншомовної компетентності студентів, що надає їм можливість у майбутньому реалізувати свій творчий потенціал.

Комунікативний підхід до навчання іноземної мови включає урахування прагматичних аспектів, відображає комунікативні призначення мовної одиниці, її співвідношення з поведінкою й діяльністю людини. Мовна діяльність залежить від предметної діяльності людини і характеризується певною метою і завданнями. При функціонально-комунікативному підході до навчання іноземної мови діяльність викладача орієнтована на навчання діалогічного мовлення, тому що діалог – це комунікація, взаємодія, контакт.

Навчання діалогічного мовлення спрямовано на вивчення закономірностей розгортання діалогу, на виявлення тематичної організації спілкування та

розуміння умов успішної комунікації. Такий підхід до навчання діалогічної форми спілкування передбачає вивчення змістовних та композиційних сторін конкретних мовленнєвих актів, дослідження інтенціональних структур діалогу, які обумовлюють стратегії і тактики комунікантів, аналіз комунікативних інтенцій адресанта і адресата.

Система вправ, які спрямовано на оволодіння навичками діалогічного мовлення, передбачає:

- аналіз широкого спектру реплік діалогічного дискурсу, яке лежить в основі породження різноманітних висловів і зумовлює своєрідність структурно-семантичної організації висловлювання, відбір мовних засобів, специфіку комунікативних різновидів реплік;
- оволодіння навичками використання ініціальних мовленнєвих актів з прагматичною настановою на певний ступінь впливу, які передають змістовно-фактичну інформацію про факти, події, процеси, що відбуваються в навколишньому світі; виділення в корпусі мовних засобів мета комунікативних висловлювань, аналіз фактичної функції;
- опанування навичок використання мовленнєвих актів з прагматичною настановою на вплив, які передають змістовно-концептуальну інформацію з повідомленням про індивідуально-авторське розуміння подій, процесів, фактів та авторське ставлення до них;
- виділення специфікаторів прагматичної настанови мовця в конкретному тексті;
- розмежування різних типів мовленнєвих актів, яке базується на категорії оцінки; виділення мовних засобів вираження оцінки та способів її інтенсифікації (паралінгвістичних, морфологічних, лексичних, синтаксичних);
- аналіз простих й складних мовленнєвих актів; виділення можливої конфігурації щодо місця тези та її обґрунтування;
- аналіз факторів, які обумовлюють прагматичну варіативність реплік діалогу: типів номінацій, засобів інтенсифікації оцінки, специфікаторів прагматичної настанови комунікантів у конкретному дискурсі;

- виділення засобів експресивного синтаксису, які дозволяють комунікантам з максимальною ефективністю висловити ставлення до повідомлень й викликати потрібну йому реакцію співрозмовника;
 - діагностування в певних контекстуальних умовах ознаки позитивність / негативність, яка є релевантним фактором у побудові та аналізі багатьох прагматичних типів висловлювань;
 - вивчення стратегій комунікантів, що відображають основні види соціальних процесів, на яких базуються міжособові контакти, при цьому стратегії комунікантів можуть відображати прагнення до співпраці або передбачати негативне ставлення комунікантів до змісту реплік співрозмовника;
- Мовні засоби добираються і застосовуються згідно з функціонально-семантичними моделями висловлювань. Різноманітність реплік, які демонструють позитивне ставлення до мовної дії, може отримувати реалізацію у тактиках прямої кореляції, конкретизації, узагальнення та пояснення. Негативне ставлення до висловлення співрозмовника може реалізуватися тактиками непрямой відповіді, недоречності висловлювання, ретракції та протиставлення.

Одним з прикладів навчання діалогічного мовлення студентів з урахуванням інтенціональних структур діалогу, які обумовлюють стратегії і тактики комунікантів, є дослідження і аналіз комунікативної стратегії незгоди, яка часто конкретизується, наприклад, тактикою протиставлення і широко використовується в комунікативному процесі. Діалогічні взаємодії протиставлення обумовлені певними цілями комунікантів. У сфері протиставлення можуть реалізуватися принципи антитези і компромісу. У сфері відношень протиставлення можуть спостерігатися експліцитні елементи, які входять до складу висловлювань комунікантів. Значення протиставлення може інтенсифікуватися за допомогою форматорів впевненості. Опозиційні відношення можуть супроводжуватися узагальненням суб'єктних номінацій, яке базується на протиставленні з заміною суб'єкту, який передає конкретне значення. Репліки комунікантів можуть демонструвати частковий компроміс, який не завжди є

однозначним. Відношення протиставлення можуть бути посилені синтаксичним паралелізмом. Репліка-відповідь даного типу може включати аргументацію, яка є одним із засобів мови, який використовується для впливу на аудиторію. При спілкуванні комунікант обирає певні мовні засоби, які в певній мірі відображають його наміри.

Для впливу на адресата, адресант може використовувати реальні аргументи, які спрямовані на те, щоб визвати у адресата певні почуття, завоювати, наприклад, його симпатії. Для досягнення цього необхідно урахувати соціальні, психологічні та екстралінгвістичні фактори. Навчити урахувати і використовувати ці фактори при спілкуванні є задачею викладача. Семантико-прагматичний аналіз мовного матеріалу допоможе вирішенню цієї задачі.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ №2**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

МІЖУНІВЕРСИТЕТСЬКОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ

**«Сучасна парадигма викладання іноземних мов
у закладах вищої освіти»**

**16 квітня 2019 року
м. Харків**

ЗМІСТ

Агібалова Т. М., Алпатова О. В. РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ЗАНЯТТІ- ЕКСКУРСІЇ.....	9
Антонян І.М., Попович Н.Г. ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	12
Артеменко Т.М., Липко І.П. МОВНА КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ РОЗВИТКУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	16
Бабак Г.С., Потехін Т.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЕТИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ПОЕЗІЇ.....	20
Berezneva Irina, Huzynina Tatiana AUTHENTIC MATERIALS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING.....	23
Брик Т. О. ФОРМУВАННЯ САМОМОТИВАЦІЇ КУРСАНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВВНЗ.....	25
Винниченко С.Д. ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ.....	29
Волік О.В. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	33
Галаган Я.В. НОВЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ.....	37
Герасимчук Т.В., Герасимчук В.Л. МЕТОДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	40
Григорова І.Г., Кондра О.В. ВПЛИВ ЗМІСТУ ОСВІТИ НА ЗМІНИ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ.....	44